

*А.С. Славко – студентка II курсу юридичного факультету
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”;
науковий керівник – старший викладач кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”
Черняєвський А.Л.*

СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ В МУСУЛЬМАНСЬКІЙ СІМ’І: ПРОБЛЕМА ВЗАЄМОДІЇ НОРМ ШАРІАТУ ТА УКРАЇНСЬКОГО СІМЕЙНОГО ПРАВА

Становище жінки в мусульманській сім’ї є надзвичайно дискусійною темою у більшості країн європейського типу культури. До того ж варто зазначити, що сімейне право є однією із найстабільніших галузей в шаріаті, а український законодавець залишає у сімейних відносинах досить багато аспектів неврегульованими. В цьому контексті доцільно розглянути статус жінки-мусульманки в Україні, обсяг прав та обов’язків, які на неї покладає шаріат та українське законодавство в сфері сімейних відносин та визначити, в яких частинах вони збігаються, а в яких суперечать одне одному, в якому обсязі на території України можуть використовуватись норми шаріату.

1. Норми шаріату закріплюють право мусульманина мати чотирьох дружин одночасно за умови, що чоловік може їх утримувати та ставитись до кожної з дружин справедливо. Якщо у судді є сумніви стосовно того, що чоловік приділяє кожній з дружин належну кількість уваги, він може заборонити новий шлюб. Таким чином забезпечуються права жінки у шлюбі [3, с. 138]. Але ці норми неможливо використати в Україні, адже СКУ у ст. 25 закріплює принцип одношлюбності [2]. Це найсуттєвіша із розбіжностей між українським законодавством та шаріатом.

2. Норми шаріату передбачають, що дружина має коритись чоловіку завжди, крім випадків, коли його вимоги суперечать нормам шаріату. Також дружина не зобов’язана коритись чоловіку, якщо він не виплатив їй махр у повному обсязі, або не забезпечує її матеріально. Українське законодавство таких норм не містить. Натомість ст. 51 Конституції України визначає, що кожен із подружжя має рівні права і обов’язки у шлюбі, відповідно, кожен із подружжя має рівні обов’язки щодо утримання іншого та жоден із подружжя не знаходиться у підлеглому становищі відносно іншого [1].

3. Шаріат передбачає заключення шлюбного договору між опікуном нареченої та нареченим. Зазвичай такий договір покликаний забезпечувати майнові права дружини в шлюбі та у випадку розлучення. Одним із найголовніших наслідків укладення шлюбного договору є виплата чоловіком махру (шлюбного викупу), що відразу після укладення договору переходить у власність дружини і певним чином, настільки це можливо, забезпечує її майнову самостійність [3, с. 129].

Ст. 92 СКУ передбачає можливість подружжя укласти шлюбний договір, яким регулюються майнові відносини між подружжям, визначаються їх майнові права та обов’язки [2]. Але якщо шлюбний договір в українському законодавстві має факультативний характер, то в ісламському праві він є однією з необхідних умов для вступу в шлюб. Цей шлюбний договір не лише

наділяє дружину певним майном, а й визначає її статус в родині, порушити який чоловік не має права.

4. Шаріат передбачає також можливість розірвання шлюбу. Вона може втілюватись в життя трьома шляхами – розлучення за ініціативою чоловіка, домовленість між подружжям про розірвання шлюбного договору та розірвання шлюбу за рішенням суду. Домовленість має місце за взаємної згоди чоловіка та дружини припинити шлюбні відносини і передбачає виплату дружині певної компенсації. До суду має право звернутись дружина у випадку, якщо після вступу в шлюб чоловік став психічно ненормальним, отримав інше тяжке захворювання чи в силу фізичного недоліку чи хвороби нездатний до статевої близькості. Іншою обставиною, що дозволяє дружині вимагати припинення шлюб за рішенням суду є відсутність чоловіка без достатніх на те підстав протягом більш як одного року. Також можливе розірвання шлюбу за рішенням суду внаслідок виникнення конфлікту між подружжям і нанесенням ними моральної шкоди один одному. При цьому суд має задовольнити позов дружини навіть у випадку заперечень з боку чоловіка [3, с. 131].

СКУ передбачено дві можливості припинення шлюбу: внаслідок смерті одного із подружжя та розірвання шлюбу. Із ст. 102 СКУ випливає, що розірвання шлюбного договору між подружжям не тягне за собою автоматичного розірвання шлюбу. Розірвання шлюбу можливе державним органом реєстрації актів цивільного стану та за рішенням суду. Підставами розірвання шлюбу можуть бути, відповідно до ст. 107 СКУ, визнання одного із подружжя безвісно відсутнім, недієздатним чи засудження його до позбавлення волі на строк не менше трьох років. У такому випадку шлюб розривається органами РАЦСу. Також шлюб може бути розірваний за наявності інших підстав, якщо буде виявлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечило б інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, що мають істотне значення [2]. Тобто, жінка-мусульманка в Україні може повною скористатись своїм правом на розірвання шлюбу.

Отже, незважаючи на те, що шаріат є чужорідною релігійно-правовою системою, деякі його норми досить органічно вписуються в українське законодавство. Це забезпечує не лише забезпечення права мусульманських общин на розвиток релігійної та культурної самобутності, передбачене ст. 11 Конституції України, а і дотримання такого статусу жінки-мусульманки в українському суспільстві, який більш відповідає європейським традиціям.

Література

1. Конституція України від 28.06.96 [Електронний ресурс] Режим доступу: www.rada.gov.ua.
Сімейний кодекс України від 10.01.2002 [Електронний ресурс] Режим доступу: www.rada.gov.ua.
Сюкияйнен Л.Р. Мусульманское право. Вопросы теории и практики. – М.: Наука, 1986. – 188 с.